

Bevarandeplan Natura 2000

(Enligt 17 § förordningen om områdesskydd 1998:1252)

Fänstjärnsskogen, Torsby kommun, Värmlands län

Områdeskod och namn:	SE0610126 Fänstjärnsskogen
Mittpunktskoordinat:	1365438 - 6706882
Totalareal:	93 ha
Fastställd av Länsstyrelsen:	2006-03-15
Områdestyp:	Området är utpekad enligt Habitatdirektivet samt enligt fågeldirektivet.
Fastigheter:	Torsby kommun; Nedre Värnäs 1:12, 1:50, 1:51, 1:52, 1:53, 1:54 och 1:96.
Ägandeförhållanden:	Statligt

Beskrivning av området

Natura 2000-områdets terräng är kuperad och delvis blockrik. Skogen domineras av urskogsartade barrträdsbestånd med ett stort inslag av grova torrakor. Den äldsta skogen är mellan 200-250 år och domineras av gran, men det finns även ett fåtal tallar kring 300 år. Tall förekommer främst på höjdryggarna och myrarna samt ett större sammanhängande område i söder. Granarna drabbades hårt av barkborreangrepp under 1970- och 1980-talet, men förnygringen har varit god efter angreppet. Mängden död ved är mycket stor och tillgången på olika dimensioner och nedbrytningsstadier är även den god. Förekomsten av lövträd är sparsam. Andelen myrmark i området är relativt stor och utgör cirka 25 hektar. Större delen av myrmarken förekommer i områdets nordöstra del, där finns även en järn.

Brandljud på stubbar och levande träd vittnar om att branden har varit vanligt förekommande i området. Tolkning av brandljuden visar att skogen brann i genomsnitt vart 14:e år under perioden sen medeltid till början av 1800-talet. Den senaste kända branden var en svedja som anlades år 1815. Med sannolikhet är flera av de förekommande bränderna kulturbetingade. Före sekelskiftet skedde viss plockhuggning i Fänstjärnsskogen, men sedan dess har området inte påverkats av mänskliga ingrepp. Några kalavverkningsar har aldrig skett, vilket annars var mycket vanligt under 1800-talets skogsbruk.

Fänstjärnsskogen med sin gammelskog hör till de mest värdefulla naturskogsområdena i Mellansverige. Området hyser flera hotade och sällsynta mossor, lavar och svampar, vilka är beroende av den långa skogliga kontinuiteten och de särskilda miljöförhållanden som skogen har att erbjuda. Exempel på arter som påträffas är ullticka, rynkskinn, varglav, skuggblåslav, purpurmylia och skogstrappmossa. Vad det gäller kärlväxtfloran är den relativt fattig. I sumpskogsartade partier påträffas dock orkidéerna spindelblomster och korallrot. Den rikliga förekomsten av torrakor, var av många med bohål, gynnar fågellivet och lockar till sig flera arter ugglor, hackspettar och andra hålbyggare. Även skogshönsen trivs i gammelskogen. För att bevara skogen och dess naturvärden avsattes Fänstjärnsskogen som naturreservat 1980.

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet

Habitatkod	Habitatnamn	Areal (ha)*	
		Rapporterad	Nytt förslag
9010	Västlig taiga	65	
7310	Aapamyr	20	
91D0	Skogbevuxen myr	5	

Ingående arter enligt habitatdirektivet

Artkod	Artnamn
1980	Vedtrådmossa <i>Cephalozia macounii</i>

Ingående arter enligt fågeldirektivet

Artkod	Artnamn
A108	Tjäder <i>Tetrao urogallus</i>
A217	Sparvuggla <i>Glaucidium passerinum</i>
A220	Slaguggla <i>Strix uralensis</i>
A236	Spillkråka <i>Dryocopus martius</i>
A241	Tretåig hackspett <i>Picoides tridactylus</i>
A409	Orre <i>Tetrao tetrix</i>

Bevarandesyfte och bevarandemål

Syftet med Natura 2000-området Fänstjärnsskogen är att bidra till att upprätthålla så kallad gynnsam bevarandestatus för de ingående naturtyperna och arterna på biogeografisk nivå. För att uppnå gynnsam bevarandestatus krävs att specifika bevarandemål uppfylls. I nedanstående tabell framgår bevarandemål för naturtyperna och arterna i Fänstjärnsskogens Natura 2000-område.

Art/naturtyp	Bevarandemål**
Västlig taiga (9010)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 65 ha omfattning.</p> <p><i>Struktur och funktion</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mängden död ved/levande ved ska vara minst 1/x - Lövträdsandelen ska vara >x % - Icke inhemska trädslag ska saknas. - Sumpskogar med en ostörd hydrologi och hydrokemi.

	<i>Typiska arter</i>
Aapamyrr (7310)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 20 hektar omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Täckningsgrad av träd- och buskskikt. - Hydrologiska strukturer. - Opåverkad hydrologi och hydrokemi. <p><i>Typiska arter</i></p>
Skogbevuxen myr (91D0)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 5 hektar omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Täckningsgrad av träd- och buskskikt. - Mängden död ved? - Hydrologiska strukturer. - Opåverkad hydrologi och hydrokemi. <p><i>Typiska arter</i></p>
Vedtrådmossa (1980)	<p><i>Populationsutveckling</i></p> <p><i>Artens livsmiljö</i></p>
Tjäder (A108) Sparvuggla (A217) Slaguggla (A220) Spillkråka (A236) Tretåig hackspett (A421) Orre (A409)	<p><i>Populationsutveckling</i></p> <p><i>Artens livsmiljö</i></p>

**/Bevarandemål fastställs efter basinventeringen

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

För att de ingående naturtyperna och arterna ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas.

9010 Västlig taiga och 91D0 Skogbevuxen myr

- Skoglig kontinuitet (naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning hos de olika trädslagen).
- Naturvärden utvecklas huvudsakligen genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, t ex stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Olika typer av substrat:
 - Död ved; grenar, torrakor, lågor mm i olika nedbrytningsstadier samt olika typer av bränd ved
 - Gamla och grova träd med dithörande barkstruktur
 - Lövträd av t ex asp, sälg och rönn
 - Hålträd

Substraten utgör viktiga livsmiljöer för kryptogamer och insekter. Vissa av substraten är även viktiga som boplatser för fåglar.

- Ostörd hydrologi och hydrokemi i myrmarker och sumpskogar.
- Påtaglig minskning av antalet typiska arter och deras populationer får ej ske.

7310 Aapamyr

- Myrens strukturer/formelement, exempelvis tuvor, strängar och gölar, ska bibehållas i samma omfattning och utbredning.
- Opåverkad hydrologi och hydrokemi.
- Påtagliga förändringar av fält- och bottenskikt ska ej ske.
- Påtaglig minskning av mångfald av typiska arter och deras populationer får inte ske.

1980 Vedtrådmossa

Vedtrådmossan är en mycket liten levermossa som förekommer i orörda barrskogar med gamla träd (beståndsålder minst 200-300 år) och god förekomst av grova lågor. Arten växer på murkna lågor i fuktiga lägen.

A108 Tjäder

Tjädern kräver större sammanhängande skogsområden som innehåller en variation både då det gäller successionsstadier men även skogstyper. Arten förekommer sällan i områden under 25 km². Vintertid kräver tjädern äldre successionsfaser av talldominerad skog där den födosöker tallbarr och tallskott. På sommaren förekommer fågeln i varierande skogstyper, från gammal bärrik skog till nybildade hyggen. Våtmarksområden är även av stor betydelse för tjädern, främst på våren då hönan livnar sig på skott av tuvull men även som födosöksplats för kycklingarna, vilka livnar sig på insekter under de första veckorna. Förutom att tjädern kräver mycket stora varierande skogsområden är den starkt knuten till speciella spelplatser, till vilka den traditionsbundet besöker.

A217 Sparvuggla

Tillgång på lämpliga boplatser i form av gamla bohål från större hackspett eller tretåig hackspett är ett krav för sparvugglan. Den optimala häckningsmiljön är gammal, flerskiktad grandominerad blandskog med rik förekomst av grova lövträd (främst asp, björk och al). Sparvugglan är dock relativt flexibel och påträffas även i rena produktionsbestånd med hyggen, så länge lämpliga bohål förekommer. I södra Sverige påträffas den ofta på gammal, igenväxande inägomark där den häckar i äldre asp. Ugglans jaktmarker är i storleksordningen 1,5 km² och dess föda består av gnagare och fågelungar.

A220 Slaguggla

Slagugglan häckar främst i gles barr- och blandskog i anslutning till lämpliga födosöksområden i form av öppen mark som myrar, kalhyggen och småskaligt jordbrukslandskap. Ett krav på lämpliga häckningsplatser är tillgång på ihåliga träd, framför allt så kallade skorstensstubbar. Dessa stubbar bildas då stora träd bryts av exempelvis vid ett gammalt spillkråkehål. Tallar är mest lämpade eftersom lövträd med tillräckligt stora håligheter är mer kortlivade, undantaget ekar. Eftersom det råder akut brist på naturliga boplatser häckar stor del av beståndet numera i specialuppsatta holkar. Etablerade par är mycket stationära och på grund av bristen på lämpliga boplatser stannar de i reviren även under dåliga år. Slagugglan livnar sig på föda i form av olika smågnagare och fåglar upp till en ringduvas storlek. För god häckningsframgång krävs hög gnagartäthet och jaktmarker med areal mellan 5 och 12 km².

A409 Orre

Orren förekommer på relativt öppna marker som myrar och hedar och i närheten av dessa omgivningar samt på tidiga successioner efter hyggen och skogsbränder. Liksom för de övriga skogshönsen är tillgången på insekter viktiga för kycklingarnas överlevnad. Björkknoppar är viktig diet under vintern. Orren kräver liksom järpen och tjädern stora arealer, mellan 25-75 km² är vanligt.

Hackspettarna – A236 Spillkråka och A421 Tretåig hackspett

Skogsbrand har historiskt sett spelat en viktig roll för hackspettarna, på kort sikt genom insektsrikedom på brandfält och på lång sikt genom bildandet av lövbrännor. Lämpliga häckningsplatser är grova stammar av främst, asp, tall eller bok. God tillgång på lövträd, framförallt asp, är ett gemensamt krav för hackspettarna. Död ved är en annan viktig faktor. Födan utgörs främst av vedlevande insekter och myror. Rotrötade granar med hästmyror är en favorit hos spillkråka medan den tretåiga hackspetten gärna äter barkborrar. Mindre påverkade skogar, olikåldrad blandskog med inslag av sumpskogar utgör ett lämpligt habitat för hackspettarna.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Det största hotet mot ingående naturtyper och arter är generell skogsbruk, markavvattning och annan markexploatering. Detta förhindras i Fänstjärnsskogens Natura 2000-området genom Fänstjärnsskogens naturreservats föreskrifter. Syftet med naturvårdsförvaltningen i reservatet är att bevara nuvarande naturskogskaraktär samt uppnå och upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för de arter som är knutna till områdets naturskog med sin förekomst av gamla träd, död ved och lövträd. Kvävenedfall och sur nederbörd kan på sikt utgöra framtida hot mot området genom att påverka ingående arter negativt, främst gäller det känsliga kryptogamer. Indirekt kan Fänstjärnsskogens naturtyper och arter hotas av åtgärder som sker i det runtomliggande skogslandskapet. För att tillfredställa de olika fågelarternas krav på tillräckligt stora arealer lämplig livsmiljö krävs en god tillämpning av naturvårdshänsyn vid skogsbruksåtgärder inom de skogsbestånd som finns i det omgivande landskapet närmast Fänstjärnsskogen.

Bevarandeåtgärder med tidplan

Följande bestämmelser bidrar på olika sätt till att de ingående naturtyperna och arterna uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus i Fänstjärnsskogens Natura 2000-område.

Gällande regelverk 2006

- Tillståndsplikt gäller enligt 7 kap 28 a § Miljöbalken för åtgärder eller verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom ett Natura 2000-område. *Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman/är nödvändiga för skötsel och förvaltning av området.*
- Tretåig hackspett, spillkråka, sparvuggla, slaguggla, orre och tjäder är fredade (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också arternas ägg och bon.

- Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsar.
- Vedtrådmossan är fridlyst (1 c § Artskyddsförordningen (1998:179) samt NFS 1999:12).
- Föreskrifter till Fänstjärnsskogens naturreservat. Exempelvis är fågeljakt förbjudet i området.
- Riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6 § MB, hela Natura 2000-området.

Behov av ytterligare bevarandeåtgärder

Ändamålet med Fänstjärnsskogens naturreservatet är att låta vegetationen utvecklas fritt utan ingrepp av människan. Förutsättningar att bevara ingående naturtyper och arter bedöms därför som goda. I framtiden kan dock uppstå behov av skötselinsatser, t ex ringbarkning eller fällning av gran till förmån för vissa särskilt värdefulla lövträd eller grupper av lövträd. Naturvårdsbränning är också en skötselåtgärd som kan vara aktuell i framtiden. Naturreservatets skötselplan bör ses över, framförallt för att säkerställa tillgången på lämpligt substrat för vedtrådmossan.

Vad det gäller naturvårdsbränningar har Länsstyrelsen som mål att framarbete en översiktlig bränningsplan för länet under 2005-2006. Med hjälp av bränningsplanen ska förekomsterna av brandkrävande arter i skogslandskapet säkerställas. Syftet med planen är att identifiera storområden som det finns starka motiv och rimliga förutsättningar att planera naturvårdsbränningar inom. Genom att arbeta för regionala bränningsprogram kan summaeffekter i form av samordning mellan olika potentiella bränningsobjekt riktas mot att integrera även tekniskt svårare objekt. I ett sådant mer storskaligt sammanhang kan Fänstjärnsskogen och dess omgivningar utgöra viktiga pusselbitar.

Naturskogsliknande bestånd utanför reservatet som hyser lämpliga växtplatser för vedtrådmossan bör pekas ut och bevaras för eventuell framtida kolonisation av arten. Bestånden bör vara granskog av fuktig typ och innehålla minst 20 grova lågor per hektar.

Gällande reservatsbeslut och skötselplaner är från 1980. Länsstyrelsen har fått i uppdrag att revidera skötselplaner under 2005-2008.

Skogsbruk i runtomliggande skogsbestånd

För att tillfredsställa de olika fågelarternas krav på tillräckligt stora arealer lämplig livsmiljö krävs en god tillämpning av naturvårdshänsyn vid skogsbruksåtgärder inom de skogsbestånd som finns i det omgivande landskapet närmast Fänstjärnsskogen. Exempel på hänsyn som kan vara aktuellt i detta fall är att eftersträva en begränsning av hyggens storlek, bevara lövträdsinslag i barrskogen under hela beståndets växttid samt lämna kvar grova lövträd, träd av hög ålder, döende och döda träd, hålträd och boträd. Kända spelplatser för tjäder bör skyddas om de ligger i bestånd som hotas av avverkning. Biotopskydd, naturvårdsavtal eller andra avtal bör övervägas.

Bevarandestatus idag

9010 Västlig taiga

Nationellt

Naturtypens naturvärden är kopplade till naturlig gammal skog med lång skogskontinuitet, gamla träd och död ved, samt även till brandfält och yngre naturliga successionsstadier. Flera organismgrupper finns representerade bland de karaktärsarter och rödlistade arter som förekommer i naturtypen; insekter, lavar, svampar och mossor.

Denna mycket heterogena naturtyp finns spridd i hela den boreala delen av landet. De största arealerna finns i Norrlandslänen och där finns även mycket av de största naturvärdena, även om områden med höga naturvärden finns i hela landet. Naturvärden kopplade till granskog är speciellt riktade mot nordboreal region, men finns även i sydboreal. Tallskogar, brandfält och triviallövskogar har olika artsammansättning beroende på var i landet de ligger och kan därför ha höga naturvärden i hela den boreala regionen. Vissa trakter i fr.a. delar av Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland, samt i bl.a. Orsa finnmark och nere i sydöstra Kalmar län har en mer påtaglig brandkontinuitet.

Västlig taiga är ett svensk-finskt tillägg och Sverige/Finland har därmed ett särskilt ansvar för naturtypen inom EU. Historiskt sett är förlusten av västlig taiga mycket stor och endast några få procent återstår (ca 3 % av 21 milj. ha) i boreal region. Produktionsskogsbruket är det största hotet mot naturtypen och dess naturvärden. Bristen på död ved, gamla träd och brandfält leder till en utarmning av artstocken och utdöendet av arter ligger inte i fas med den kvarvarande arealen. Mycket tyder på att flera arter endast lever kvar i restpopulationer som kommer att dö ut inom en snar framtid. Det är därför av stor vikt att så mycket som möjligt av naturtypen undantas skogsbruket. Avsaknaden av brand är också ett problem för naturtypens naturliga dynamik och artinnehåll.

Fänstjärnsskogen

Fänstjärnsskogens naturskog klassas som naturtypen *västlig taiga*. Skogens ålder, struktur och artsammansättning pekar på att naturliga processer formar skogen, även om det finns spår från tidigare plockhuggning. Många träd uppvisar trots tidigare avverkning en ålder mellan 200-300 år. Förekomsten av död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier är mycket god. Inslaget av lövträd är dock sparsamt. Tretåig hackspett, tjäder, spillkråka, spindelblomster, ullticka och skuggblåslav är exempel på förekommande typiska arterna för västlig taiga. Flera signalarter påträffas också i området, bland annat ovannämnda kryptogamer samt purpurmylia, skogstrappmossa och skrovellav. Signalarterna indikerar lång skoglig kontinuitet både vad det gäller levande barr- och lövträd men även olika former av död ved. Signalarterna indikerar även att området har hög och jämn luftfuktighet. Fågelarterna och kryptogamerna i området påvisar kontinuitet både på bestånds- och landskapsnivå. Den höga artrikedomen och förekomsten av störningskänsliga arter knutna till naturskog tyder på att den skogliga kontinuiteten har bibehållits trots tidigare mänsklig påverkan. Bevarandestatusen för naturtypen *västlig taiga* bedöms vara gynnsam.

7310 Aapamyr

Nationellt

Aapamyrarnas totalareal i landet har minskat något under 1900-talet, fortfarande finns dock stora arealer kvar. Vanliga orsaker till minskningen av dessa myrar är markavvattnandeverksamheter och storskalig torvtäckt. En stor del av kvarvarande aapamyrar bär dock skador på grund av mindre husbehovstäckter och markavvattnandeverksamheter, detta gäller främst de soligena kärren.

91D0 Skogbevuxen myr

Nationellt

Naturtypen förekommer i hela landet med tyngdpunkt på Norrlandslänen samt Kronobergs län. Arealen skogbevuxen myr har dock minskat betydligt under 1900-talet, på grund av markavvattning och skogsbruk. En stor del av kvarvarande objekt bär lokala skador i form av diken. Myrarnas naturvärden beror på graden av mänsklig påverkan. Det största hotet mot naturtypen är skogsbruk, förändrad hydrologi och vattenregim samt torvutvinning. Den uppskattade totalarealen av skogbevuxna naturtyper i landet är ca 200 000 hektar.

Fänstjärnsskogens myrmark

Myrarna i Fänstjärnsskogen är inte närmare inventerade, varför bevarandestatusen för dessa partier är oklar. Myrarna har dock lämnats för fri utveckling under relativt lång tid. Stubbar visar dock på att viss avverkning har skett på några av myrarna. Bete och myrslätter var vanligt förekommande i trakten kring Fänstjärnsskogen under myrslätterepoken. Tväråmyren omtalas i lantmäterihandlingar från tidigt 1800-tal som slättermyr, information om övrig myrmark saknas. Tväråmyren är den största myren i Natura 2000-området och dess flora är betydligt rikare än de övriga myrarna. Vad det gäller mänsklig påverkan i övrigt så finns det spår från en gammal vinterväg tvärs över Tväråmyren. Trots mänsklig påverkan ger myrarna ett intryck av att vara formade av naturliga processer, floran och hydrologin tycks inte heller ha påverkats nämnvärt av tidigare verksamheter. Bevarandestatusen bedöms vara gynnsam. Närmare inventering krävs dock för att fastställa detta.

1980 Vedtrådmossa

Nationellt

Vedtrådmossan är i dagsläget endast känd från en sentida lokal i Sverige – Fänstjärnsskogen i Värmland. Arten är nyligen eftersökt på en 20 år gammal lokal i Västernorrlands län men utan resultat. Vedtrådmossan har tidigare även förekommit i Dalsland och Jämtland men dessa lokaler saknar nu rätta kvaliteter. Artens spridning är mycket begränsad med en förväntad maximalt spridning på 1 m vegetativt och 5 km med sporer under en 10-årsperiod. Arten är skildkönad och uppgifter om sporkapslar saknas i Norden. Begränsad spridning och brist på lämpligt habitat att kolonisera gör att artens framtid ser dystert ut. Risk för negativa genetiska effekter föreligger även då populationen är liten och isolerad. Vedtrådmossan är rödlistad i Sverige och placeras i kategorin *akut hotad*.

Fänstjärnsskogen

Vedtrådmossan påträffades senast 1977 i Fänstjärnsskogen. Eftersökning av arten har inte skett sedan dess varför populationsstorlek och utbredning i dagsläget är okänt. Skogens egenskaper har dock inte påverkats av mänskliga ingrepp sedan arten påträffats. Artens förutsättningar för fortlevnad inom området bedöms som goda med gällande föreskrifter och skötselplan för naturreservatet. Negativa genetiska effekter, på grund av liten och isolerad population, kan dock inte uteslutas. Bevarandestatusen för arten i Fänstjärnsskogen är oklar.

Nationellbevarandestatus för ingående fåglar enligt fågeldirektivet:

A108 Tjäder

Den svenska tjäderpopulationen har uppskattats till 84 000 - 110 000 par (1990-talets mitt), vilket utgör ca 10 % av det europeiska beståndet (inkl. europeiska Ryssland). Starka minskningar har under de senaste 30 åren registrerats i Götaland och Svealand och även lokalt i Norrland. Orsaken till minskningen av tjäder beror främst på det storskaliga skogsbruket där landskapet kraftigt fragmenteras och stora monokulturer av gran och tall ersätter den tidigare, mer varierade skogen. Totalt sett finns dock inget hot mot artens fortlevnad i Sverige.

A217 Sparvuggla

Sparvugglan häckar i hela landet, undantaget Öland och Gotland. Tätheten avtar norrut och arten förekommer sparsamt till sällsynt i de inre delarna av Norrland. Det Svenska beståndet har uppskattats till mellan 12 000-16 000 par, vilket utgör ungefär hälften av det europeiska beståndet. Artens beståndsutveckling är i princip helt okänd. Flera tecken tyder dock på att det skett en expansion söderut under den senare delen av 1900-talet. BirdLife international listar sparvugglan som *secure* i Europa, men påpekar att det är angeläget att Europa tar ett ansvar i artens bevarande.

A220 Slaguggla

Beståndet i Sverige uppskattas till 2 700 par, vilket utgör cirka en fjärdedel av Europas bestånd. Slagugglan har ökat i antal i Mellansverige under 1950-talet samtidigt som arten har spridit sig söderut. En orsak till ökningen har varit uppsättning av ett stort antal holkar, vilket har skett på ideella initiativ. Slagugglan finns med på den svenska rödlistan där den placeras i kategorin *missgynnad*. Utan holkuppsättningen hade den definitivt varit en av de mer hotade arterna. BirdLife international listar slagugglan som *secure* i Europa men menar att vi ändå bör ta ett ansvar för att bevara arten.

A236 Spillkråka

Spillkråkan har under 1900-talet spridit sig söderut i Sverige, troligtvis på grund av att skogsarealen i landets södra del har ökat kontinuerligt. Spillkråkan häckar i samtliga svenska län, dock fåtaligt i Norrlands inland. Det svenska beståndet uppskattas till i storleksordningen 20 000 - 35 000 par. Detta motsvarar ungefär 10 % av det samlade europeiska beståndet på 200 000 - 265 000 par. Beståndet i södra Sverige förefaller vara tämligen stabilt. BirdLife International listar spillkråkan som *secure* i Europa, men menar att det är angeläget att Europa tar ett ansvar i artens bevarande.

A241 Tretåig hackspett

Tretåig hackspett häckar regelbundet i mellersta och norra Sverige, men är numera ovanlig söder om den biologiska norrlandsgränsen. Häckande bestånd finns i O, E, D, AB, C, U, T, S, W, X, Y, Z, AC och BD län. Tillfälliga häckningar har konstaterats på Sydsvenska höglandet ner till Hallandsåsen i Skåne. Det svenska beståndet beräknades vid mitten av 1990-talet till mellan 5 500 och 7 500 par, vilket utgör cirka 10 % av det samlade europeiska beståndet på knappt 60 000 par. Tretåig hackspett är rödlistad i kategorin *sårbar* (VU) i Sverige. BirdLife International listar tretåig hackspett som *declining* i Europa och menar att det är angeläget att Europa tar ett ansvar i artens bevarande. Arten är placerad i SPEC kategori 3, vilket innebär att dess utbredning inte är koncentrerad till Europa, men att arten inom regionen har en otillfredsställande bevarandestatus.

A409 Orre

Den svenska orrepopulationen har uppskattats till minst 170 000 par (1990-talets mitt). Den svenska andelen av den europeiska populationen (inkl. europeiska Ryssland) är minst 20 %. Många uppgifter från Götaland och Svealand tyder på starkt minskande stammar under 1990-talet. BirdLife International betecknar orren som *sårbar* i Europa. Arten är placerad i SPEC kategori 3, vilket innebär att den globala populationen inte är koncentrerad till Europa men att arten har en otillfredsställande bevarandestatus i området.

Bevarandestatus för fågeldirektivets arter i Fänstjärnsskogen

Orre, tjäder, tretåig hackspett, spillkråka, sparvuggla och slaguggla påträffas regelbundet (sparsamt-allmänt) i landskapet runt Fänstjärnsskogen. Uppgifter om arternas populationsstorlek och trender saknas. Bevarandestatus för fågelarterna är oklar men bedöms troligen vara gynnsam. Natura 2000-området bör betraktas som en värdekärna (högkvalitativ livsmiljö) för respektive art.

Uppföljning

För att bedöma ingående naturtypers och arters bevarandestatus krävs uppföljning av uppsatta bevarandemål. Vid uppföljning utvärderas även befintliga bevarandeåtgärder för att se om de fyller sitt syfte. Om en befintlig bevarandeåtgärd inte har avsedd effekt kommer åtgärden att justeras.

Ett nationellt uppföljningsprojekt pågår och komplettering kommer att ske då projektets riktlinjer och metoder är möjliga att tillämpa.

Bilagor

1. Natura 2000-områdets avgränsning
2. Naturtypernas avgränsning (klart efter basinventeringen)
3. Växplatser för vedtrådmossa (klart efter basinventeringen)

Referenser

- ArtDatabanken. *Faktablad för rödlistade arter*. www.artdata.slu.se (2004-12-20)
- Ehrenroth, B. & Schützer, J. 1996. *Värmländsk natur – en reseguide*. 3:e upplagan. Trio Tryck AB, Örebro.
- Hallingbäck, T. 1978. *Översiktlig inventering av Naturskogar i Värmlands län med kryptogamfloran som utgångspunkt*. Rapport nr. 1978:5, Naturvårdsenheten, Länsstyrelsen Värmlands län.
- Länsstyrelsen Värmland, Miljöenheten. 1996. *Ditt Värmland – Natur och kulturlandskapet, Naturskogsreservaten – Brånberget, Fänstjärnsskogen, Ivana och Titjärnsskogen*. 1:a upplagan. NordNatur AB.
- Länsstyrelsen Värmland, naturvårdsenheten. *Naturreservatet Fänstjärnsskogen – Beslut och skötselplan*. Beslut 1980-09-29. Karlstad.
- Löfroth, M m.fl. 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*. Naturvårdsverkets förlag, Stockholm.
- Naturvårdsverket. *Natura 2000- Art och naturtypsvisa vägledningar*. (<http://www.naturvardsverket.se>) 04-11-03
- Naturvårdsverket. *Parametrar och metoder för uppföljning i Natura 2000*. Version 4: 2004-05-07.
- Nilsson, M. 1991. *Fänstjärnsskogen – en studie av en värmländsk naturskog och dess historia*. Länsstyrelsen i Värmlands län, Naturvårdsenheten. Rapport 1991:5.
- Nitare, J. m.fl. 2000. *Signalarter- Indikatorer på skyddsvärd skog, Flora över kryptogamer*. 2:a upplagan. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.